

VESTURSAHARA í stríði fyrir frælsi

Fyrir stuttum nevndi útvarpið okkurt um ein samanbrest millum marokkanarar og Polisario í Vestursahara. Ikki er vanligt, at tíðindastovurnar geva sær far um, hvat hendir har, tí fóru vit at sóknast eftir tilfari um Vestursahara, og funnu vit í blaðnum KONTAKT nr. 4 81/82 tvær áhugaverðar greinir skrivaðar av Annu Sophie Jessien og Ingrid Pedersen eftir eina vitjan í umráðnum heystið 1981

Fakta

RASD: Demokratiska arabaralýðveldi Sahara. Lýst sjálfstøðugt í 1976.

Front Polisario: Frælsisrørslan, ið stríðið fyrri einum frælsum og óheftum Vestursahara. Merkir Fólka fylkingin til frígering av Seguia, El Hamra og Rio de Oro. Stødd: 266.000 km²

Trúgv: Islam.

Mál: Arabiska málíð Hassania.

Týðningarmestu ráevnini: Fosfat, jarn, kopar, olja, uran og fiskur.

Fólkatal: Kann ikki sigast við vissu. Marokko sigur 73.000 og Polisario umleið 1 millión. Um 100.000 halda til í flóttafólkalegum í Algier.

RASD, politiskt: Tjóðskaparlig sosialisma. Landið skal tryggja sosialu javnrættindini og ríkið landsins eru ogn fólksins.

Spanskt hjáland

Vestursahara er fyrrverandi spanskt hjáland, og hevur frælsisrørslan Front Polisario síðan í 1972 barst fyrri einum sjálfstøðugum Vestursahara.

Tá spániolar fóru haðani í 1976, her settu Marokko og Mauretania landið hóast ST hevði kravt, at ein fólkaatkvøða skuldi haldast um vestursaharar ynsktu sjálfstýri ella ikki.

Ibúgvarnir í býnum og fram við sjónum máttu flýggja inn í landið at búgva í flóttafólkalegum. Marokkanar gjørdi ikki vandan enn at bumba legurnar við napalm- og fosforbumbum, so flóttafólkini ikki sóu sær annan útveg enn at flýggja um algeriska markið. A algeriskum eki — á einum av heimsins oydnastu stöðum — búgva umleið 100.000 vestursaharar á sjeýnda ári.

Eitt stjórnmálavett hevði tað til fylgju, at Mauretania í 1979 sættast við Polisario. Mauretania er eitt fátækt land og hevði einki at vinna í framhald-

andi bardögum í Vestursahara. Tað teir høvdu fingið burtur úr einum sigri á Polisario, var sunnari parturin av Vestursahara, ið er tann bera oyðimørk, og tað hevur Mauretania frammanundan, so tað munar.

Vestursahara ríkt fosfatøki

Fyrir Marokko er stöðan ein heilt onnur.

Í tí marokkanskt her-setta partinum av Vestursahara eru nokur av teim ríkastu og reinastu fosfatfyrirkomungum í heiminum, umframt olju, jarn, uran og kopar. Marokko útflytir frammanundan fosfat í stórum nøgdum, og við tí, sum eru í Vestursahara, kundi Marokko stýrt fosfathandlinum á heimsmarknaðinum.

Hassan kongur í Marokko nýtti sum grundgeving fyrri hersetingina av Vestursahara tað «søguliga sambandið», ið er millum nomadufólkini í Marokko og Vestursahara.

Sum áður nevnt kravdi ST eina fólkaatkvøðu, og hon skuldi verða aðrenn spániolar fóru haðani. Tað var av ongum, og í 1975 fóru 350.000 marok eina gongu inn í Vestursahara, og síðan tá hevur Marokko kríggjast móti Polisario.

Hóast sína hernaðarligu yvirvæg og vagnastöðuln úr USA, Suðurafrika og til fyrri stutt síðan eisini Frankariki, hevur Marokko tó ikki megnað at niðurbart Polisario.

450 km. langt sandvirki

Hermenn úr Marokko eru ikki vandir í oyðimarkarkríggjast. Teir eru trokaðir afturum 450 km. langa sandvirki, Marokko hevur latið gjørt um «nyttuga trihyrningin», har fosfatid og teir størstu býirnir eru (kortíð).

Marokko hevði til oktober 1981 hernaðar-

stöðir ymsastaðni í Vestursahara, men eftir bardaga við Guelta Zemmur (kortíð), har 2000 marokkanar lógu eftir á, tóku teir seg aftur um sandvirki.

Hvorki búskaparliga ella hernaðarliga hevur tað gingist væl hjá Marokko í stríðnum í Vestursahara. Triðingurin av marokkansku figgjarætlanini fer til kríggjarsluna, í dollarum ein góð millión um dagin.

Hjá einum fátækum landi, sum Marokko, merkist kríggjarslan ógvuliga væl. Har hevur verið innlendis ófriður, verkföll og kravgongur móti Hassan kongi. Í 1981 hækkaðu matprisirir við 45%.

Fólkaatkvøða

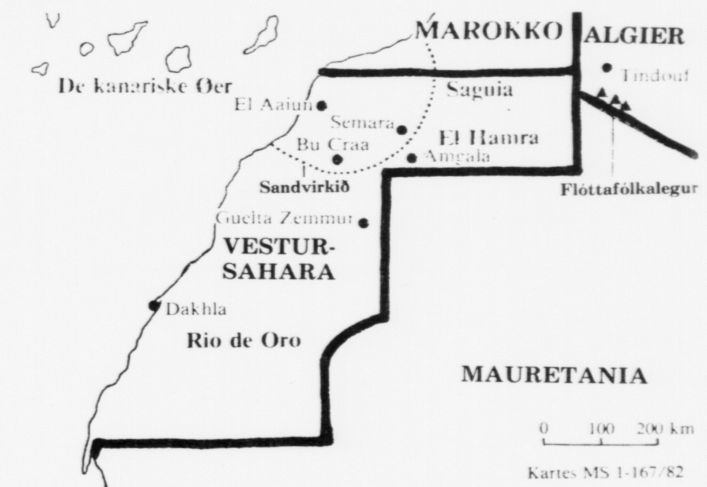
Afríkanski eindarfelagskapurin OAU, har Polisario og RASD hava sæti, vil, at fólkaatkvøða skal haldast í Vestursahara um tjóðskaparligu stöðuna. Marokko vildi at byrja við als ikki góðtaka eitt tilíkt krav, men á OAU-oddafundi í Nairobi jattaði Hassan kongur.

Hvussu fólkaatkvøðan skal skipast, eru Marokko og Polisario ikki á einum máli um. Marokko vil ikki at flóttafólkini taka lut, men harafturimóti teir marokkanar, ið fluttir eru til Vestursahara.

Hinvegin vil Polisario ikki góðtaka eina fólkaatkvøðu, um marokkansku herdeildirnar og fyrisitingin framvegis verða í landinum. Polisario ynskir, at OAU og ST hava eftirlit við fólkaatkvøðuni og at flóttafólkini skulu atkvøða.

USA styrkt um sambandið við Marokko

Meðan Carter sat við ræðið í USA, fóru amerikannar ikki fegnir um at senda Hassan kongi vápnahjálp. Men síðan november 1981 hava fleiri amerikanskar sendinevnd-

Uttaneftir

ir verið í Marokko og tingast. Evnið tingast verður um, er at loyva í túsundatali av amerikanskum hermonnum stöð í Marokko.

Um Hassan kongur ætlar at brúka hesar sum höttan móti Polisario, er vandi fyrri, at stríðið fær altjóða fylgir. Trupult er at finna aðra loysn, enn eina fólkaatkvøðu undir OAU og ST eftirliti.

Hvørgin partur í stríðnum kann vænta sær nakran hernaðarligan sigur, og samráðingarloysn er ikki væntandi, tí Marokko viðurkennir ikki Polisario og noktar at tingast við Vesturstahariskar umboðsmenn.

Tað kann hugast, at Hassan kongur vil nýta altjóða trygð sum orsök fyrri at steðga kríggnum. So er spurningurin, um hann fer at tora. Hann óttast fyrri at missa alla vírðing í marokkansku fólkinum.

Stýrið hjá Hassan kongi vakti mikla misnøgd fyrst í 70'um, men lyftið hansara um skjótan sigur í Vestursahara gav honum aftur fólksins stuðul. Hetta lyftið hevur hann ikki klárað at hildið, og ein fólkauppreistur kanska steðgar kríggnum og ger, at Hassan kongur nøyðist frá.

USA ynskir ikki, at Hassan skal fella, tí hann hevur altíð verið amerikanskum uttanríkispolitikki ein hollur stuðul. Og tað, at Marokko liggur við innisliggingina til Miðjarðarhavið yvirav Gibraltar,

ger landið hermálsliga týðningarmikið.

Ti fer USA at stuðla Hassan langt ávegis. Meðan Carter-fyrisitingin ynskti stríðið steðgað og vildi veita peningaligan stuðul at bota um livilikk.

indini hjá marokkansku fólkinum, hevur Reagan fyrisitingin ætlanir um óktan hernaðarligan stuðul, so kríggjið kann herðast.

ms.

Vildu brenna reyða rósu á jóansøku

KU-arar í Tinglev í Danmark vilja hesaferð ikki brenna ta vanligu heksina, men í staðin «ta hataðu og vamlisligu rósuna, ið sosialdemokratarnir brúka sum tekin», segði KU-formaðurin í Tinglev við blaðið Vestkysten.

KU er stytting fyrri Konservativ Ungdom, ungdomsmannafelagið hjá teim konservativu í Danmark.

Í 30'unum mýnstraðu KU-arar á einum torgi í leðurstývlum, skákrem, eyðkenniskasjett og tong. Teir sögdu seg vera konnar við friði til Blágarðs Plads, ið liggur í einum arbeiðarabýlingi í Keypmannahavn.

Í 1982 avgjórðu KU-arar í longslí eftir farnari tíð at brenna eina reyða rósu á jóansøku. Ungir, vakrir og ríkir unglingar í slípsi. Alt í lagi við slípsinum, men verri er við hugsanini, slípsdreingirnir bera í barmi, nevndi,

Anker Jørgensen í eini róðu í vár.

Tað er gott, at ungdomurin er politiskt vitandi, men henda afturvendan til 30'ini er vandamikil. Nazistarnir brennu sosialdemokratiskar bókur og flegg í Berlin, meðan teir stöðu rætt, rópani síni «heil», so tað gælti.

Teir komu við friði til Alexander Platz, Blágarðs Plads og... sögdu teir.

Leiðarin hjá teim konservativu, Poul Schlüter, sá fyrri sær flokspolitiskar fylgjur og steðgaði offringini. Í staðin brennu KU-arnir eina papeskju, meðan Kain-roykurin legði seg yvir okti.

Eg rokni ikki við at okkara heimligu høgarsinnnaðu (unglingar) bera somu hugsan í barmi. Hetta er bert at rokna sum ein áminning um hvat kann henda, eru vit ikki ansin.

ms.